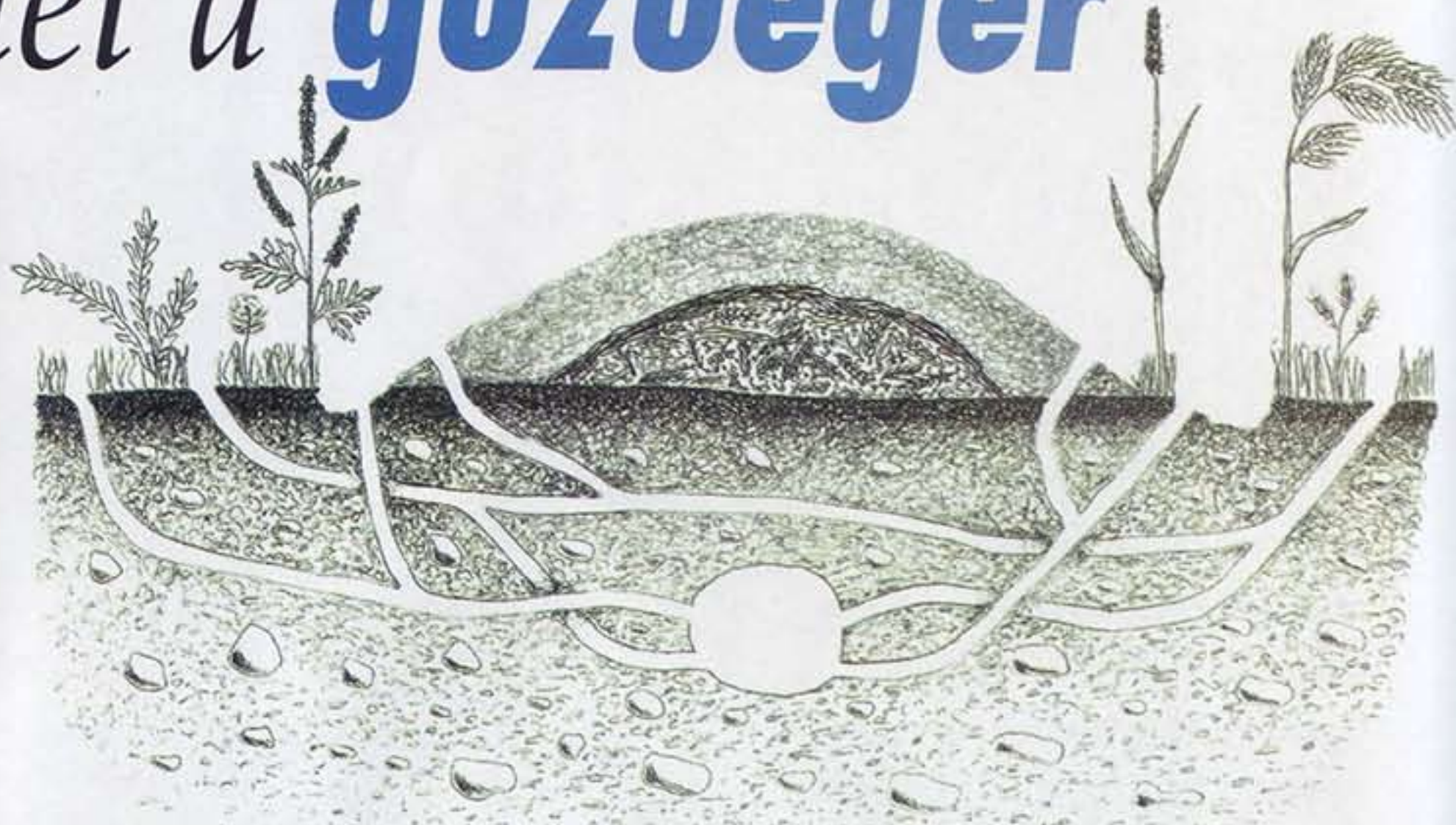

HA KELL, HA NEM, ÉPÍTKEZIK

Buckákat emel a **güzüegér**

A güzüegér által készített fészkek, más néven hordás

A SZERZŐ és BÉCSY LÁSZLÓ felvételei

A szorgalmas emberre azt mondják, hogy „úgy dolgozik, mint a güzü”. Erre a megtisztelő hasonlatra a güzüegerek azzal szolgálták rá, hogy az őszi beköszönte-kor, de olykor nyáron is levelekkel, növények száraival és kukoricaszemekkel bélelt hatalmas kupacokat hordanak össze a tanyájuknál. Ezek többnyire ovális alakúak, átmérőjük nyolcvan és százötven centiméter körüli, de két és fél méteres átmérőjű és fél méter magas építmények is akadnak.

Amikor munkához láttnak, először mindig a növényi bélelőanyagot cipelik a megtisztított területre, majd erre földet terítenek. A földet a leendő kupac körül vájt kis üregekből, úgynevezett „bányákból” nyerik. A kisebb rögöket a szájukban hordják fel a növekvő dombocsára, míg a nagyobbakat a két mellső lábuk közé fogva tolják felfelé. Az apró por- és földrészeket a lábukkal kaparják rá az építményre. A munkát mindig egyik oldalról kezdik, és mindaddig folytatják, amíg el nem készül a teljes domb. Ha sokáig tart a száraz idő, akkor a félkész halomhoz újabb növénydarabokat hordanak, és csak ezután fejezik be művüket.

A közhiedelemmel ellentétben ezek a dombocsák nem táplálékraktárnak készülnek. A bennük felhalmozott levelek és szárok ugyanis már az első kiadósabb esőzést követően rothadni vagy penészedni kezdenek. Az egerek ezért nem is készítenek hozzájuk vezető járatokat. A lakóüreget viszont mindig pontosan a kupac alatt ássák, hogy megvédje őket az őszi és téli csapadéktól. A félgömb alakú buckák (szaknyelven hordások) elvezetik az esővizet és a hőt, míg a beszivárgó nedvességet a növényi bélelés szívja magába. A fészkek központi fűtését is a nedvességtől rothadásnak induló növénydarabok hője szolgáltatja, amely még a legkeményebb hidegben is fagyponthoz feletti hőmérsékleten tartja a kupac alatt élő egerek „lakóhelyét”.

Az eurázsiai füves puszták őshonos lakója, a güzüegér hazánk nagy részén is előfordul. Csak a magasabb hegyeket és az erdős területeket kerüli. Mivel eredeti élőhelyeinek nagy részéről kiszorult, főként a mezőgazdasági területeken talált új otthonra. Különösen a kukorica- és a különböző gabonaföldeket kedveli. Természetes környezetében manapság már csak a Hortobágyon és a Nyírségben lelhető fel. Ezt a fajt először 1882-ben *Petényi* írta le a Budapest környéki lelőhelyen megfigyelt és befogott állatok vizsgálata alapján. Ő még a házi egér egyik alfajának tartotta a kis rágcsálót, mert a két faj küllemében, színben nem tér el egymástól. Életmódjuk azonban más. A házi egér kedveli az ember közelségét, a güzü idegenkedik tőle. Különálló fajként csak egy évszázaddal később, az 1983-ban végzett genetikai vizsgálatok után ismerték el.

A rágcsálók többségéhez hasonlóan a güzüegér is társas életmódú. Nyolc-tíz tagú családjának összetett járatrendszerrel készíti a föld alatt, és életének java részét ott tölti. Az egérközösség tagjai többnyire csak szürkületkor és éjszaka járnak a felszínre táplálkozni.

Étlapjukon szinte kizárólag növények szerepelnek. A gyomokat és a természetű növények magvait egyaránt elfogyasztják, de időnként egy-egy rovar is elkapnak. Népszerűségüket leginkább természetes ellenségeik, a rókák és a gyöngybaglyok ritkítják.

Párosodásuk a tavaszi és nyári időszakokra esik. A nőtények vemhességi ideje húsz-huszonkét nap, így a szaporodási időszak alatt több alkalommal is lekölözhetnek. Utódaiknak a száma egy alomban négy és nyolc között változik, és két hónapos korukra már szaporodásra képesek. Az őszi született egerek azonban csak a tél elmúltával, tavasszal válnak ivaréretté. A nőtények ivarszervének fejlődését ugyanis a szaporodásra képes hímek száma is befolyásolja.

RUFF GÁBOR